

Opinnäytetyö Turun AMK

Rahoitus- ja vakuutuspalvelut

NMYYNS14

2017

Janette Ollula

OSAKESIJOITTAMISEN PERUSTEET

– Nuorten käyttäytyminen osakemarkkinoilla

Janette Ollula

OSAKESIJOITTAMISEN PERUSTEET

- Nuorten käyttäytyminen osakemarkkinoilla

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on perehdyttää lukijansa osakesijoittamisen peruselementteihin. Aiheeseen pureudutaan tutustumalla ensin siihen, millaisesta sijoitusinstrumentista pörssiosakkeissa on kyse ja kuinka osakemarkkinat toimivat. Olennaisena osana käsitellään sijoittamisen riskejä sekä riskien hallintaa. Työ antaa myös lähtökohtia oman osakesalkun perustamiselle ja salkun hoidolle.

Huomio opinnäytetyön tutkimassa osassa on keskitetty millenniaalisukupolveen, eli 1980–1995 syntyneisiin nuoriin. Työssä on tukeuduttu UBS pankin tekemään tutkimukseen yhdysvaltalaisista nuorista sijoittajina. Osana opinnäytetyötä on myös suoritettu kysely Turun ammattikorkeakoululaisten suhtautumisesta osakkeisiin.

Nuoret ovat sijoituksissaan hyvin varovaisia. Tutkimukseni perusteella nuorilla on jopa puolet koko varallisuudestaan tuottoa antamattomilla tileillä eikä rahoille ole yleisesti lähdetty etsimään tuottavampaa kohdetta. Osakkeisiin ei ole sijoitettu, koska niihin liittyvää tietoutta ei ole tarpeeksi. Tästä huolimatta osakkeisiin suhtaudutaan mahdollisuutena.

Pitkällä sijoitushorisontilla juuri osakkeet ovat tuottoisin sijoitusmuoto. Kun nuorena sijoitusaikaa on vielä runsaasti edessäpäin, kannattaisi yhä useamman nuoren tutustua mahdollisuuksiinsa osakemarkkinoilla. Työni voikin parhaimmillaan toimia oppaana matkalla kohti osakesäästämistä.

ASIASANAT:

osakesäästäminen, sijoittaminen, arvopaperisalkku, hajauttaminen, nuoret, millenniaalisukupolvi

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Professional Sales | Financing and Insurance services

Autumn 2017 | 39 pages

Instructor | Jukka Rantala

Janette Ollula

STOCK MARKET BASICS

- Millennials in stock market

The purpose of this Bachelor's thesis was to give basic information about stock market and shares. In the beginning we approach the subject of how shares are as an investment instrument and how the stock market works. A big part is also about the risks with shares and how to control them. Thesis also gives advices to begin with your own share portfolio and how to take care of it.

The research part of this thesis is based on the Millennials who are young adults born between 1980 and 1995. The another research that has been used is made by UBS Financial Services that focused on how Millennials are as investors and the other is by my own that is made in Turku University of Applied Sciences students attitudes about shares.

Young adults are very conservative with their investments. The research that I made reveals that young adults have even the half of their assets in cash allocations which don't give profits and they don't search for better options for their money. The reason why they haven't made any investments in shares is the fact that they don't have knowledge about the subject. After all young adults are facing shares with a positive mind set.

With a long investment horizon shares give the most profit of all. While you're young you have possibility to do long-term investments. It would make sense if several young adults looked into their options in stock market. In the best scenario my thesis could be a kick start towards investment in the stock market.

KEYWORDS:

investing in shares, investing, share portfolio, diversification, young adults, millennials

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	6
2 PÖRSSIOSAKKEET SIJOITUSINSTRUMENTTINA	8
2.1 Osakkeiden käyttäytyminen markkinoilla	8
2.2 Osakkeiden antama tuotto	10
2.3 Kasvu- ja arvo-osakkeet	10
3 RISKIT JA NIIDEN HALLINTA OSAKEMARKKINOILLA	12
3.1 Riskiluokat	13
3.1.1 Ajoitusriski	13
3.1.2 Markkina- ja yritysriski	14
3.1.3 Likviditeettiriski	15
3.1.4 Maariski	16
3.2 Riskinottokyky ja riskin kantokyky	16
3.3 Sijoittamisen psykologiaa	17
3.4 Hajauttaminen	18
3.4.1 Negatiivinen korrelaatio	19
3.4.2 Aikahajauttaminen	20
3.4.3 Varallisuuden jakauma	20
4 OSAKESIJOITTAMISEN ALOITTAMINEN	24
4.1 Osakkeiden valinta ja tiedon kerääminen	24
4.1.1 Tunnuslukuja	26
4.2 Sijoitussuunnitelma	28
4.3 Sijoitusaika	28
4.4 Sijoitusstrategiat	30
5 NUORET OSAKESIJOITTAJINA	32
JOHTOPÄÄTÖS	36
LÄHTEET	38

LIITTEET

Liite 1. Kyselylomake

KUVAT

Kuva 1. Osakkeiden kehittyminen pitkällä aikavälillä (Marotta on money 2013).	9
Kuva 2. Sijoittajan tuotto-riski-käyrä (Kullas & Myllyoja 2014, 66).	12
Kuva 3. Helsingin pörssin kehitys toiminta-aloittain (Suomen Pankki 2017).	15
Kuva 4. Hajauttamisen vaikutus (Pörssisäätiö 2013).	19
Kuva 5. UPM:n arvon kehitys 17.4.2014–14.11.2017 (Kauppalehti 2017).	29

KUVIOT

Kuvio 1. Varallisuuden kertymisen vaihe (Puttonen & Kivisaari 1998, 30).	21
Kuvio 2. Kulustaisten vuosien vaihe (Puttonen & Kivisaari 1998, 31).	22
Kuvio 3. Eläkeläistymisen vaihe (Puttonen & Kivisaari 1998, 32).	23
Kuvio 4. Millenniaalisukupolven varallisuuden jakauma (UBS AG 2014).	32
Kuvio 5. Turun AMK:n tutkimus nuorten varallisuuden jakaumasta.	33

TAULUKOT

Taulukko 1. Todennäköisyys osakkeiden suotuisalle kurssimenestykselle sijoitushorisontin pituuden mukaan (Lindström & Lindström 2011, 77).	30

1 JOHDANTO

Brexit ja Yhdysvaltain presidentinvaalit ovat olleet viime aikojen suuria uutisia maailmanlaajuisesti ja luoneet osakesijoittajien keskuuteen tunteiden kuohuntaa. Tämän hetkinen taloustilanne ja uutisointi eivät suoranaisesti kannusta osakemarkkinoita vieroksuvaa henkilöä sijoittamisen aloittamiseen. Suoriin osakkeisiin sijoittamista pidetään yleisesti hyvin riskialttiina ja kynnys oman salkun perustamiseen on korkealla. Etenkin suurelle osalle nuorista ajatus osakesijoittamisesta on hyvin kaukainen, jopa pelottava. Osaa vaihtoehto kiinnostaa, mutta heillä ei ole selvää käsitystä, kuinka aloittaa sijoittaminen ja asia jää pelkälle ajatuksen tasolle.

Olen kohdannut osakkeisiin liittyen nuorten ajatuksia eri näkökulmista. Itselleni on jäänyt kuva, että osakkeet ovat pääasiallisesti vieras sijoituskohde, johon ei uskalleta laittaa rahaa sen menettämisen pelossa. Saamaani käsitystä tukee UBS pankin vuonna 2014 tekemä tutkimus Yhdysvaltojen millenniaalisukupolvesta sijoittajina. Tutkimus osoittaa, että vuosina 1980–1995 syntyneet ovat sijoituksissaan yhtä varovaisia kuin eläkeläiset. Pidän tilannetta hämmentävänä, sillä nuorena on paras hetki aloittaa osakesijoittaminen. Nuorella on vielä aikaa opetella ja hankkia salkkuunsa halutessaan myös korkeampiriskisiä osakkeita, kun ei ole muita elätettäviä tai suuria lainoja. Osakesijoittaminen saattaa osoittautua oivalliseksi vaihtoehdoksi säästäessä ensimmäistä asuntoa tai muuta suurempaa hankintaa varten tulevaisuudessa. Jo pienillä sijoituksilla on mahdollista aloittaa oman salkun rakentaminen. Osakesalkkua voi kasvattaa haluamillaan summilla, kun siihen on mahdollisuus.

Käsittelen tässä työssä osakesijoittamista pitkällä sijoitushorisontilla. Pitkä sijoitusaika sisältää huomattavasti vähemmän riskiä ja antaa sijoittajalleen korkeampia tuottoja kuin lyhyt sijoitusaika. Lisäksi salkunhoito on huomattavasti vaivattomampaa. Hyvällä osakesalkulla on huomattavasti korkeampi tuotto prosentti kuin pankkitilillä tai valmiiksi rakennetulla rahastolla. Osakemarkkinoilta löytyy myös varmasti joitakin yhtiöitä, joista on henkilökohtaisesti kiinnostunut ja joiden markkinoista on tietoinen tiedostamattaan. Markkinoiden seuraamisesta tulee omien sijoitusten myötä parhaimmillaan suuri mielenkiinnonkohde.

Haluan tällä opinnäytetyöllä rohkaista nuoria miettimään suoriin osakkeisiin sijoittamista vaihtoehtona. Uskon, että nuorien saadessa osakesijoittamiseen liittyvää faktatietoa, mörkö sijoituskohteen ympäriltä häviää. Toivon, että nuori aikuinen unohtaa yleiset

harhaluulot sijoitusmaailmaan liittyen ja tutkii mahdollisuutta avoimin mielin. Oikea sijoitusmaailma on kaukana elokuvien kuvaamasta Wall Streetin hälinästä. Sijoittamisen ei tule olla keinottelua, jossa vain onnekas pärjää. Osakesijoittaminen ei ole paikka hakea jännitystä elämään, vaan se palkitsee usein kärsivällisen, jopa kylmähermoisen luonteen omaavan. Aloittavan sijoittajan tulee ymmärtää, että kaikki osakkeet eivät ole samanlaisia. Ne käyttäytyvät erityyppisesti, antavat eri tavalla tuottoa ja sisältävät eriasteisia riskejä.

Vanhempani ovat avanneet minulle oman arvo-osuustilin, kun olin pieni. Olen itse hoitanut salkkuani muutaman vuoden ja oppinut huimasti osakesijoittamisesta. Tätä opinnäytetyötä tehdessäni olen myös oppinut lukemistani lähteistä. Moni on tullut kysymään minulta neuvoja sijoittamisen aloittamiseen ja sopiviin sijoituskohteisiin liittyen. Osakesijoittamiseen liittyy aivan oma maailmansa, josta työni käsittelee vain perusteita. Käyn tässä työssä läpi kaikkein keskeisimmät asiat osakesijoittamisesta. Otan esille etenkin nuoria sijoittajia mielestäni hyödyttäviä seikkoja. Toivottavasti työ kannustaa kaikkia nuoria lukijoitaan osakesijoittamisen pariin.

2 PÖRSSIOSAKKEET SIOITUSINSTRUMENTTINA

Suorat osakkeet ovat erilainen sijoitusmuoto kuin muut markkinoilla olevat sijoitusmahdollisuudet. Kerron aluksi, minkälaisesta sijoitusinstrumentista osakemarkkinoille sijoittamisessa on kysymys. Aloittelevalla sijoittajalla tulee olla käytössään riittävä tietopohja ennen ensimmäisten sijoitusten tekoa. On muun muassa tärkeää ymmärtää osakemarkkinoiden kurssiheilahteluja, jotta niihin osaa suhtautua. Pörssiosaketta valitessa on myös syytä kiinnittää huomiota siihen, millaista tuottoa osake sinulle antaa ja mitä siltä voidaan odottaa tulevaisuudessa.

2.1 Osakkeiden käyttäytyminen markkinoilla

Osakekurssin määräytyminen on monen tekijän summa. Suurimmat vaikuttajat kurssiarvoon ovat pörssiyhtiön taloudellinen tila ja sen tulevaisuuden näkymät, toimintaympäristön yleinen taloustilanne sekä sijoittajien käyttäytyminen markkinoilla eli markkinapsykologia. (Lindström & Lindström 2011, 121)

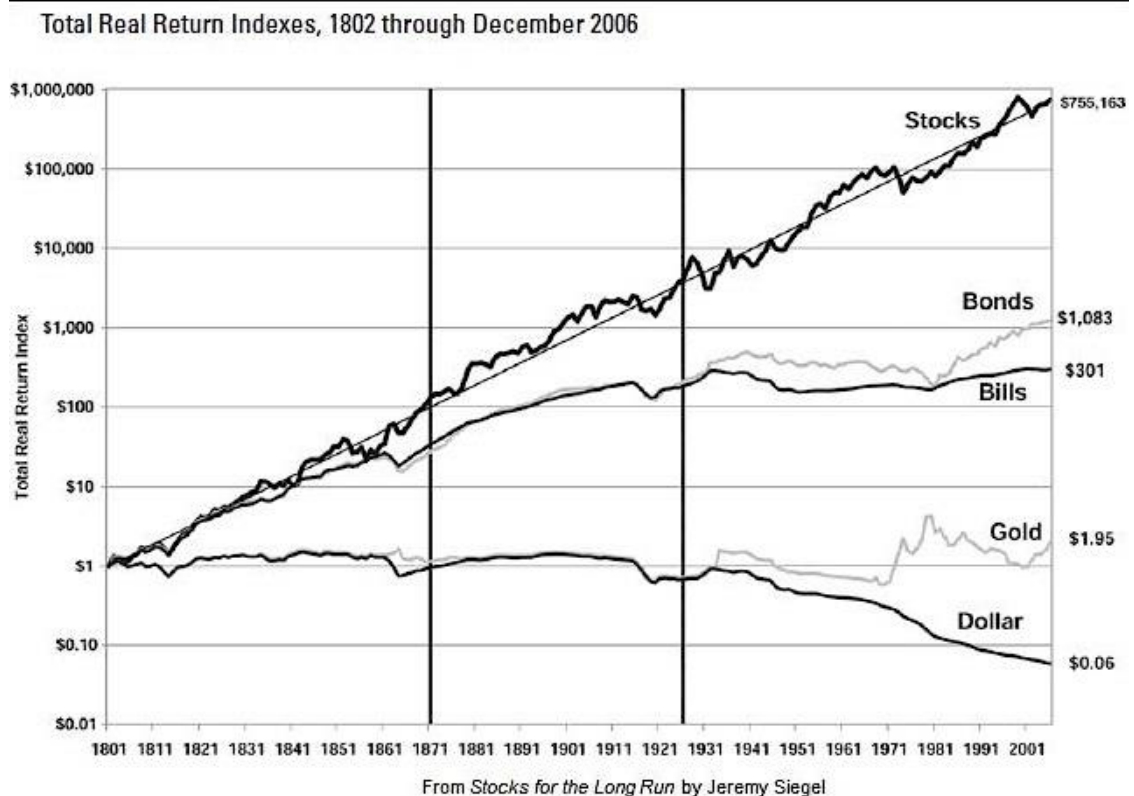
Etenkin sijoittajien usein epärationaalinen käytös osakemarkkinoilla on syy rajuihin kurssimuutoksiin. Käytöksen pohjalla ovat usein uutisointi ja julkisesti annettavat osto- ja myyntisuositukset. Sijoittajien tarvetta kuulua joukkoon ja vahvistaa omaa näkemystään markkinoista on kuvattu markkinapsykologiassa sopuli-ilmiöksi. Niin sanotut pörssin sopulit ostavat muidenkin sijoittajien ostaessa ja myyvät muiden myydessä. Takana on yleensä pelko kurssin painumisesta, kun aletaan myydä ja euforia sekä osakkeen todellisen arvon hämärtyminen, kun osaketta ostetaan. (Lindström & Lindström 2011, 45)

Kurssimuutosten ennustaminen on lähestulkoon mahdotonta ja kukaan ei voi varmasti tietää, kuinka kurssikäyrä tulee kehittymään. Lyhyen aikavälin kurssiarvo määräytyy kysynnän ja tarjonnan perusteella, johon vaikuttaa sijoittajien mielialat (Puttonen & Kivisaari 1998, 139). Osakkeiden pörssikursseissa ilmenee aika ajoin yli- ja alihinnoittelua esimerkiksi tulosvaroituksen yhteydessä. Loppuen lopuksi osakkeet ovat sama asia kuin yrityksen oma pääoma. Tämän vuoksi osakemarkkinoiden kehitys perustuu pitkällä aikavälillä vain ja ainoastaan pörssiyhtiöiden todellisiin tuloksiin. (Puttonen & Kivisaari 1998, 79)

Keskimääräinen osakkeiden tuotto prosentti on vuodessa kymmenen prosentin luokkaa. Vertailun kohteena hyvän sijoitusasunnon tuotto prosentiksi katsotaan kolmesta kuu-teen prosenttia. Pitkällä aikavälillä osakesijoittaminen on tuottavampi vaihtoehto kuin muut sijoitusmuodot, kuten käy ilmi Jeremy Siegelin laatimasta kuvasta yksi. Kuviossa osakkeiden tuottoa on verrattu joukkovelkakirjalainoihin, obligaatioihin, kultaan ja dollariin kurssiin. Kuvaajasta käy ilmi näiden sijoituskohteiden kehitys vuodesta 1802 vuo-teen 2006. (Kullas & Myllyoja 2014, 130, 151)

Kun tutkitaan mennyttä kurssikehitystä, voidaan todeta, että pitkällä aikavälillä laantu- mat ja lamat ovat väliaikaisia. Osakkeet ovat keskimäärin aina nousseet huonoja aikoja edeltäneelle tasolle tulevaisuudessa. Yleisesti voitaisiin siis todeta ”What goes down, must come up”. (Puttonen & Kivisaari 1998, 231) Pitkän aikavälin kasvu osakemarkki- noilla perustuukin koko talouden kasvuille. Toki tulee muistaa, että markkinoilla on myös sellaisten yhtiöiden osakkeita, jotka eivät pysy mukana talouden yleisessä kas- vussa. (Kullas & Myllyoja 2014, 103)

FIGURE 1-4

Kuva 1. Osakkeiden kehittyminen pitkällä aikavälillä (Marotta on money 2013).

2.2 Osakkeiden antama tuotto

Osakkeen sijoittajalleen antaman tuoton muodostavat osakkeen arvonnousu sekä osaketta kohden maksetut osingot. Arvonnousu konkretisoituu vasta osakkeen myynnin yhteydessä, mutta osingot ovat sijoittajan vuosittain saamaa pääomatuloa. Myyntivoittoa ja osinkoa verotetaan pääomatuloina. Mahdolliset myyntitappiot voi vähentää kaikista pääomatuloista, joka osaltaan pehmentää hieman tappiolla myymisen tuskaa. (Vero 2017)

Osakeyhtiöt jakavat omistajilleen yhtiön viimeisellä tilikaudella tekemästä tuloksesta osinkoa yhtiökokouksessa tekemänsä päätöksen mukaan. Osinkoa on perinteisesti monessa suomalaisessa yhtiössä jaettu kerran vuodessa. Nykysuuntaus on kuitenkin jakaa osinkoa useamman kerran vuodessa esimerkiksi kvartaaleittain eli neljä kertaa vuoden aikana. Tämä on yleistä etenkin Yhdysvalloissa. New Yorkin pörssissä on yhtiöitä, jotka palkitsevat omistajansa osingoilla jopa kerran kuukaudessa. Näistä esimerkiksi kiinteistösijoitusyhtiö Realty Income Corporation. (Arvopaperi 2014)

Jos yhtiö päätyy jakamaan osinkoa, sitä maksetaan yhtä omistettua osaketta kohden tietty määrä. Kaikki yhtiöt eivät kuitenkaan jaa osinkoa tai sen määrä on hyvin vähäinen. Tällöin saattaa olla taustalla se, että yhtiö haluaa käyttää varansa toimintansa kasvattamiseen. Myös tällaiseen kasvuyhtiön osakkeeseen kannattaa tutustua, sillä se saattaa tulevaisuudessa kasvattaa tulostaan ja sitä myöden myös maksamaansa osinkoa. (Lindström 2005, 87)

2.3 Kasvu- ja arvo-osakkeet

Osakkeita on perinteisesti luokiteltu ominaisuuksiltaan kahteen ryhmään, kasvu- ja arvo-osakkeisiin. Jakoa ei voida kuitenkaan tehdä mustavalkoisesti, vaan on syytä muistaa, että arvo on kasvun tulos ja kasvun myötä yhtiö luo arvoa. Ennen kasvuosakkeeksi arvostettu osake saattaa jatkossa toimia arvo-osakkeen tavoin ja toisin päin. (Lindström & Lindström 2011, 141)

Kasvuosakkeisiin liittyy enemmän riskiä kuin arvo-osakkeisiin. Kasvuosakkeiden arvostus perustuu niiden nopeaan kasvuun ja tulevaisuuden odotuksiin, kun taas arvo-osakkeiden jo tiedossa oleviin tuloksiin. Kasvuyhtiöt toimivat trendikkäillä aloilla, joilta odotetaan tulevaisuudessa suuria kehitysharppauksia. Sijoittajien keskuudessa tämän

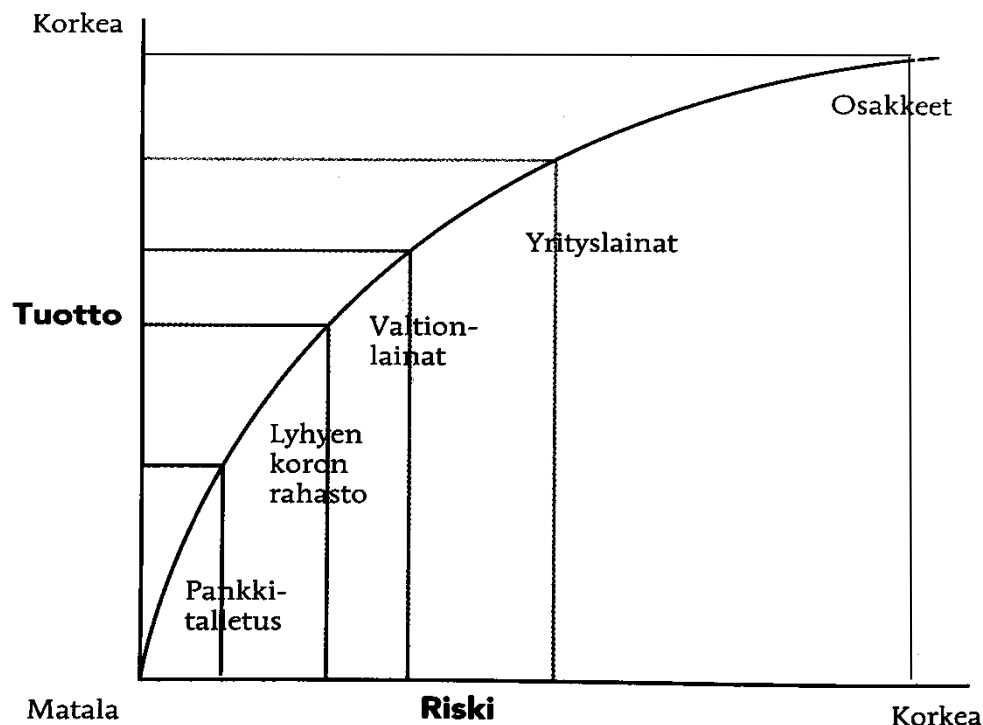
tyypiset osakkeet herättävät paljon puhetta ja spekulointia, joka nostaa edelleen valtavirran mielenkiintoa sijoittaa yhtiöön. Kuohunta osakkeen ympärillä nostaa osakkeen arvon nopeasti ylihinnoitelluksi. Jotta sijoituksesta tulisi kannattava, osakkeen tulee nostaa kysyntää myös jatkossa ja täyttää sille asetetut tulosodotukset kerta toisensa jälkeen. Tämän tyyppisen osakkeen arvo on herkkä uutisille, koska siltä odotetaan paljon. (Lindström 2005, 87)

Arvoyhtiöiden kasvumahdollisuudet pidetään yleisesti ottaen rajattuina. Toimialat, joilla arvoyhtiöt toimivat, ovat jo kypsiä sekä niiden toiminta melko arkipäiväistä. Arvo-osake ei herätä sijoittajissa yhtä paljon mielenkiintoa kuin kasvuosake. Arvo-osakkeen kurssi saattaa olla laskenut yhtiön vaikeuksien tai sijoittajien mielenkiinnon puutteen seurauksena. Tällaisen osakkeen kurssi ei reagoi yhtä vahvasti huonoihin uutisiin kuin kasvuosakkeen, koska sijoittajien odotukset ovat matalammalla. Arvo-osakkeen hinta on edullinen verrattuna yhtiön laatuun, jota voi edustaa esimerkiksi korkea nettovarallisuus tai runsaat kassavirrat. Tällaisesta osakkeesta maksetaan yleensä hyvää kasvavaa osinkoa ja sen talous sekä tuloksentelekyky ovat vakaalla pohjalla. Mitä vakaamman aseman osakkeen kurssi saavuttaa, eli mitä vähemmän osakkeen kurssi heilahtelee, sitä vähemmän siihen sisältyy riskiä. (Lindström & Lindström 2011, 141)

Arvo-osakkeisiin sijoittamalla ei saavuta suuria tuottoja lyhyellä sijoitusajalla. Sijoittaja palkitaan yleensä monen vuoden kärsivällisyydestä. Jos kärsivällisyyttä löytyy, arvo-osakkeet tuottavat tasaisemmin ja paremmin kuin kasvuosakkeet. Oman salkun riskin tasoittamiseksi kannattaakin sijoittaa arvo-osakkeisiin. Kun on valinnut tasaisen tuoton antavat yhtiöt huolella, voi huoletta tutustua myös kasvuosakkeiden tarjoamiin mahdollisuuksiin. (Lindström 2005, 87)

3 RISKIT JA NIIDEN HALLINTA OSAKEMARKKINOILLA

Monella nuorella tuntuu olevan käsitys, että osakesijoittaminen sisältää aina korkeita riskejä. Osakemarkkinoilta löytyy myös vakaata tulosta tekeviä, matalariskisiä osakeyhtiöitä. Oman sijoitussuunnitelman tulisi määrittää, kuinka suurta riskiä on itse valmis ottamaan ja kuinka siltä suojautuu. Sijoittamisen riski on siinä, että osakkeelta odotetut tuotot eivät toteudukaan ja erityisesti siinä, että omistettujen osakkeiden hinta saattaa laskea (Malkiel 2007,187). Ikinä ei tule ottaa isompaa riskiä, kuin mitä on varaa menettää. Toisin sanoin, sijoittamiseen tulisi käyttää vain sellaista rahaa, jota ei tarvitse muuhun käyttöön.

Kuva 2. Sijoittajan tuotto-riski-käyrä (Kullas & Myllyoja 2014, 66).

Suoran osakesijoittamisen muita sijoitusmuotoja korkeampi tuotto perustuu siihen, että riskejä löytyy enemmän suoriin osakkeisiin sijoittaessa kuin esimerkiksi sijoittamalla indeksiin. Kuvassa kaksi kuvataan, että tuotto ja riski kävelevät käsi kädessä. Esimerkiksi rahojen pitämisen säästötilillä ei katsota sisältävän juurikaan riskiä rahojen menettämisestä, mutta talletuksesta saatavan tuotto talletuskoron muodossa on lähes olema-

ton, sen ollessa useimmiten alle yhden prosentin tasolla. Matalalla riskillä ei voi saada korkeaa tuottoa, kun taas korkealla riskillä voi. Korkealla riskillä voi myös pahimmillaan menettää paljon, mikäli riski konkretisoituu. (Lindström & Lindström 2011, 51)

Seuraavassa käsittelen yleisimpiä osakkeita koskevia riskiluokkia. Eri riskiluokkien painotus on erilainen osakekohtaisesti, mutta käsittelemäni riskit koskevat kaikkia osakkeita jollakin tasolla. Riskiluokkien jälkeen siirrytään siihen, kuinka yksilöt käsittelevät riskejä ja kuinka omaa riskienhallintaa kannattaa rakentaa. Lukiessa tätä osuutta tulee muistaa se, että riski ei ole aina negatiivinen asia. Riskin ottaminen antaa myös mahdollisuudet menestykseen osakemarkkinoilla.

3.1 Riskiluokat

3.1.1 Ajoitusriski

Aina ei ole kannattavin hetki ostaa tai myydä osakkeita. Oikealla ajoituksella usean eri yhtiön osake voi antaa sijoittajalleen tuottoa. Jos tehdyn sijoituksen ajoitus on taas huono, laskee osakkeen valinnan merkitys. Huonoina aikoina lähes kaikkien yhtiöiden osakkeiden arvot laskevat. Osakemarkkinoilla tulisi siis olla sopivalla hetkellä runsain ostovalmiuksin ja sieltä tulisi pysytellä poissa, kun tappion mahdollisuus on suuri. On myös syytä muistaa, että yksittäisellä osakeyhtiöllä on hyvät ja huonot hetkensä. Taantumavaiheessa olevan yhtiön osaketta ei kannata turhaan pitää salkussaan, vaan on aina hyvä etsiä tilalle kasvuvaiheessa olevia yhtiöitä, joilla on hyvät tulevaisuuden näkymät. Ajoituksen merkitys osakesijoituksen onnistumista tarkisteltaessa on suuri. (Saario, 2005, 16, 17, 23, 24)

Osakkeen kurssi vaihtelee taloudellisen tilanteen lisäksi myös sen arvostuksen mukaan. Osakemarkkinoilla esiintyy yli- ja alihinnoiteltuja osakkeita. Kukaan ei voi kuitenkaan tietää, milloin osakkeen kurssi on joko korkeimmillaan tai saavuttaa aallonpohjan. Mikäli huomaa alihinnoitellun osakkeen, ei kannata jäädä odottamaan hinnan laskemista entisestään, ennen kuin tekee ostotoimeksiannon. Mikäli huomaa kurssin laskevan entisestään, kannattaa ostoja tehdä lisää, mikäli on kyse laadukkaasta yhtiöstä. Tällöin keskimääräinen ostohinta laskee. Vastaavasti myymistä ei kannata venyttää turhan pitkäksi. Ennen pitkää yli- tai alihinnoittelu huomataan ja kurssiarvo korjaantuu. Kurssikäänteeseen tapahduttua on jo myöhäistä saavuttaa itselle edullisin tilanne, sillä silloin

muut sijoittajat ovat jo aktiivisesti liikkeillä. Kun markkinoilla on ostamassa tai myymässä ajoissa, myynti- ja ostohintaan pystyy vaikuttamaan enemmän, koska muita myyjiä tai ostajia ei esiinny samanaikaisesti. (Lindström & Lindström, 2011, 184)

Sijoittajan kannattaa seurata pörssin yleistä suuntaa eli trendiä. Se antaa viitettä siitä, kuinka markkinat kehittyvät yleisellä tasolla. Pitkällä aikavälillä osaketrendi on ollut aina nouseva, kuten kuvasta yksi näkyy. Trendistä kuitenkin poiketaan aika ajoin. Pörssikäyrää tutkaillessa voi havaita selviä notkahduksia päätrendiä katkaisevina liikkeinä. Esimerkiksi Helsingin pörssiä on ravistellut monta pitkäaikaista laskusuhdannetta vuosina 1973–1977, 1989–1992, 2000–2003 ja 2008–2009. Laskutrendi alkaa pitkäaikaisen nousun jälkeen ja kestää historian valossa joitakin vuosia. Nousutrendi on yleensä laskutrendiä pidempiaikaisempi ja maltillisempi. (Lindström & Lindström, 2011, 194, 195, 196)

Vuonna 2017 pitkä nousukausi on jo alkanut saada sijoittajia miettimään tulevaisuutta. Kurssit voivat mennä ylöspäin vielä joitakin vuosia, mutta jossakin vaiheessa kurssit kääntyvät väistämättä laskuun. Pankkien harjoittama aktiivinen rahapolitiikka viime vuosina on ollut vaikuttimena osakekurssien myönteiselle kehitykselle. Jos pankit lähtevät nostamaan korkoja rajusti, tämä hidastaa talouskasvua. Sijoittajan kannalta olisi tärkeää, että korkoja nostetaan rauhallisesti, jotta talouskasvu ei häiriinny. Myös vapaakaupan tulevaisuus sekä alueelliset kriisit ovat sijoittajan kannalta merkittäviä tekijöitä, joihin kannattaa kiinnittää huomiota. (Lounasmeri 2017)

Aikahajauttaminen, josta kirjoitan kohta erikseen, helpottaa painetta osua ostomarkkinoille juuri oikeaan aikaan. Voit ostaa heti osan ajattelemastasi sijoitusmäärästä tiettyyn yhtiöön ja ostaa esimerkiksi neljännesvuosittain samaa osaketta lisää. Näin keskimääräinen ajoitus on hyvä. (Lindström & Lindström, 2011, 206)

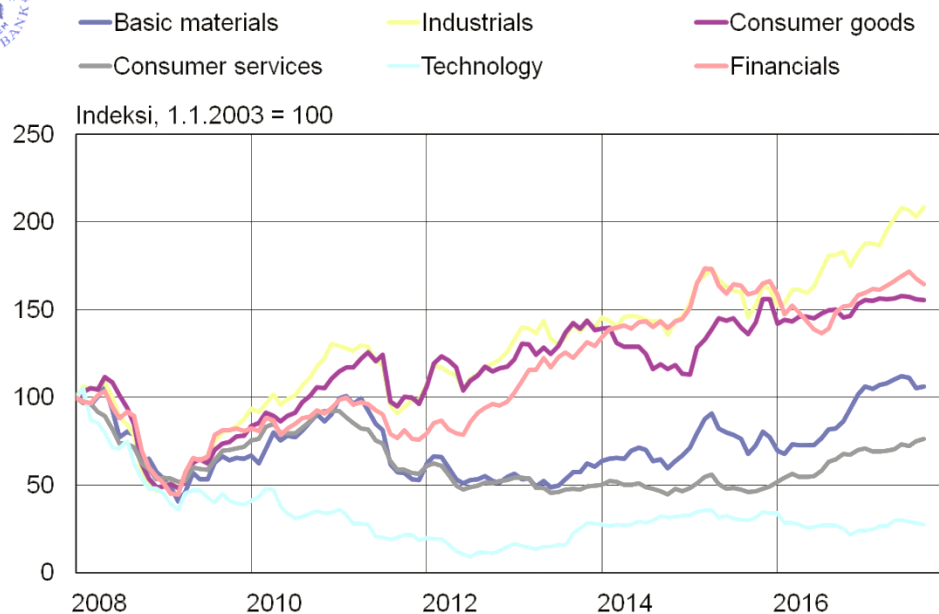
3.1.2 Markkina- ja yritysrisi

Markkinariski, jota voidaan kutsua myös systemaattiseksi riskiksi, koskee koko osake-markkinoita. Tämän riskin määrittää muun muassa Inflaatio, korkotaso, politiikka, valuuttojen ja raaka-aineiden hinnanmuutokset, markkinapsykologia, verotus, muut sijoituskohteet sijoitusmarkkinoilla sekä mahdolliset maailmanlaajuiset kriisit. (Lindström & Lindström 2011, 40) Eri toimialat kehittyvät omaan tahtiinsa, kuten kuvassa kolme on esitetty. Esimerkiksi raaka-aineiden hinnan muutokset vaikuttavat aina sen toimialan

yhtiöihin, jotka käyttävät kyseistä ainetta prosesseissaan. Kurssiliikkeitä on yleisesti toimialojen välillä hyvin samansuuntaista.

NASDAQ OMX Helsinki: sectoral stock indices

6.10.2017

Kuva 3. Helsingin pörssin kehitys toiminta-aloittain (Suomen Pankki 2017).

Osakesijoittaja pystyy osakevalinnoillaan hyvin pitkälti vaikuttamaan siihen, millaisen riskin hänen salkkunsu sisältää. Kaikkien osakeyhtiöiden riski ei ole samantasoinen, vaan yritysrisi käsittelee yksittäisen yhtiön riskejä. Yksittäistä yritystä koskeviin riskeihin kuuluvia tekijöitä ovat esimerkiksi sen taloudellinen asema, kannattavuus, kilpailijat, arvostus markkinoilla sekä omistusrakenne. (Lindström 2005, 40)

3.1.3 Likviditeettiriski

Likviditeetillä tarkoitetaan osakkeiden muutettavuutta rahaksi. Eniten vaihdettujen osakkeiden kohdalla likviditeetti on nopeaa eli ne ovat hyvin likvidejä. Tämä osaltaan puoltaa osakesijoittamista sijoittamiskohteena. Rahoja ei ole sidottu tiettyä aikaa tiettyyn kohteeseen, vaan voit itse päättää, milloin luovut osakkeesta. Rahat näkyvät osakkeen myynnin jälkeen tilillä parissa pankkipäivässä. Kannattaa kuitenkin ottaa

huomioon, että aina ei ole paras aika lähteä myymään osaketta, joten äkillisen rahan tarpeeseen on syytä olla muuta varallisuutta. (Saario 1999, 53)

Likviditeettiriskiä esiintyy kuitenkin harvemmin vaihdetuissa osakkeissa. Näitä ovat yleensä pienten yhtiöiden osakkeet, joilla suursijoittajat eivät käy kauppaa. Osaketta ei tällöin välttämättä saakaan myytyä itselle sopivalla hetkellä. Saattaa myös olla, että jos osaketta ei ole myynyt oikealla hetkellä kurssin vielä noustessa, kurssin kääntyessä alamäkeen joutuu jäämään tappiollisen yhtiön osakkeen omistajaksi, kun ostajaehdokkaita ei markkinoilta enää löydy. (Saario 2005, 281)

3.1.4 Maariski

Helsingin pörssissä listautuneisiin osakkeisiin sijoittaminen on suomalaiselle luonnollinen ratkaisu. Kun osakeyhtiön toimintaympäristö ja sillä toimivat osakeyhtiöt, ovat itselle entuudestaan tuttuja, mahdollisista riskeistä on paremmin tietoinen. Oman markkinan seuraaminen on myös monesti helpompaa, kun päivittäin törmää oman maan median tarjoamiin uutisiin. Myös suomalaisten osakeyhtiöiden antamat tiedotteet ovat omalla äidinkielellä luettavissa.

Suomen markkinoille tehtyihin sijoituksiin liittyy kuitenkin oma maariskinsä, kuten myös kaikilla muilla maantieteellisillä alueilla esiintyy omat riskinsä. Maariski käsittää myös sisälleen alueen poliittisen riskin. Maariskiksi voidaan lukea alueen talouteen ja vakauksen liittyvät tekijät. Näitä ovat muun muassa lainsäätely, joka vaikuttaa toimialueella toimiviin yrityksiin, maassa käytetty valuutta, valtion velat sekä yhteiskunnan toimivuus. Yhteiskunnan vakautta ja toimivuutta voi uhata esimerkiksi sisällissodat ja lakot. (Lindström & Lindström 2011, 54, 57)

3.2 Riskinottokyky ja riskin kantokyky

Riskinottoherkkyys ja riskin kantokyky ovat pitkälti yksilöllisiä ominaisuuksia, jotka koetaan eri tavoin eri elämänvaiheissa. Mustavalkoisesti voidaan ajatella olevan riskiä suosivia ja riskiä karttavia ihmisiä. Nämä ominaisuudet eivät tule ainoastaan vastaan, kun puhutaan sijoittamisesta, vaan ne esiintyvät myös muilla elämän alueilla. Oma suhtautumista riskiin voi lähteä kartoittamaan miettimällä omaa käyttäytymistään työelämässä, harrastuksissa ja muilla elämän saroilla. Mikäli kokee äkilliset muutokset

esimerkiksi työelämässä ahdistavina tai itselle samojen rutiinien toisto päivästä toiseen on hyvin tärkeää, on todennäköistä, että sijoittamisessakaan ei ole valmis ottamaan suurta riskiä. (Puttonen & Kivisaari 1998, 194)

Tärkeää on tunnistaa omat rajansa riskin ottamisen ja sen kantamisen suhteen, jotta ei menetä yöuniaa. Sijoittajan taloudellinen tilanne on suuri tekijä, kun mietitään, minkä tasoista riskiä hän on valmis kantamaan. Säännölliset tulot työelämässä vakituisesti työskentelevän henkilön varallisuudessa antavat mahdollisuudet isommalle riskinkantokyvylle kuin sellaiselle, joka on säännöllisiä tuloja vailla. Myös nuorena, jolloin sijoitusaikaa on vielä kauan edessä, riskiä sietää paremmin. Tällöin elämän aikana mahdollisesti koetut huonot taloudelliset ajat tulevat mitä todennäköisimmin korvautumaan paremmilla ajoilla. (Malkiel 2007, 339, 350)

3.3 Sijoittamisen psykologiaa

Osakemarkkinat eivät ole aina oikeassa tai käyttäydy loogisesti. Tämä johtuu siitä, että osakekauppaa käyvät ihmiset. Sijoituspäätökset eivät välttämättä ole harkintaan perustuvia päätöksiä, vaan mukana on tunteita, vääriä käsityksiä tai täysin irrationaalisia asioita sijoitukseen liittyen. Tunnetiloja, jotka nostavat markkinoilla päätään, voivat olla muun muassa ahneus, pelko ja ennakkoluuloisuus. Muiden sijoittajien päätöksiä seurataan ja niistä haetaan vahvistusta omille sijoituksille. Pahimmillaan tämä näkyy sopuliilmiönä. Mikäli oppii tuntemaan näitä sijoittajien käyttäytymisvirheitä, niistä voi hyötyä itse. (Lindström & Lindström 2011, 138)

Markkinoilla on vaikea pitää päänsä tunnekuohun keskellä ja ostaa muiden myydessä sekä myydä muiden ostaessa. Tämä on kuitenkin erittäin hyvä sijoitusneuvo. Kun valtaosan osakesijoittajista täyttää paniikki ja he alkavat myydä osakkeitaan pelon vallassa pois, kannattaa ostaa aikahajautusta käyttäen laadukkaiden osakeyhtiöiden osakkeita niin sanotusti alehintaan, odottamatta kuitenkaan alhaisinta kurssia, jolloin kurssi on jo mahdollisesti kääntynyt nousuun. (Lindström & Lindström 2011, 104)

Sijoittajilla on tapana nostaa itseluottamustaan uskottelemalla itselleen tekemänsä sijoituksen ylivoimaisuutta. Tällöin sijoituskohteen riskejä ei yleensä oteta puolueettomasti huomioon. Onnen merkitystä ei tunnusteta, kun sijoitus on ollut tuottoisa, mutta huonoon onneen vedotaan, kun kurssi kääntyy laskuun. Mennyttä kurssikehitystä on

myös helppo kommentoida ikään kuin olisi tiennyt, mihin markkinat tulevat kehittymään. (Lindström & Lindström 2011, 139)

Tappio on sijoittajalle voittoa tunteikkaampi. Samansuuruisesta voitosta ja tappiosta muistetaan tappio, joka on aiheuttanut enemmän mielihahaa, kuin mitä voitto on tuonut onnistumisen tunnetta. (Lindström & Lindström 2011, 140) Osakkeisiin käytetty raha on aina konkreettista. Sillä on alkuperä, joka voi olla esimerkiksi palkkatyö tai eläke. Omistetun rahan määrä vaihtelee ja sen arvoa ei aina koeta samalla tavalla. Esimerkiksi eläkeläinen arvostaa kerryttämänsä omaisuuden arvon korkealle ja haluaa mahdollisesti varmistaa perillistensä saamaa perintöä. Tällöin sijoituskohteen tulee olla vakaa ja tuoton varmaa. (Puttonen & Kivisaari 1998, 232)

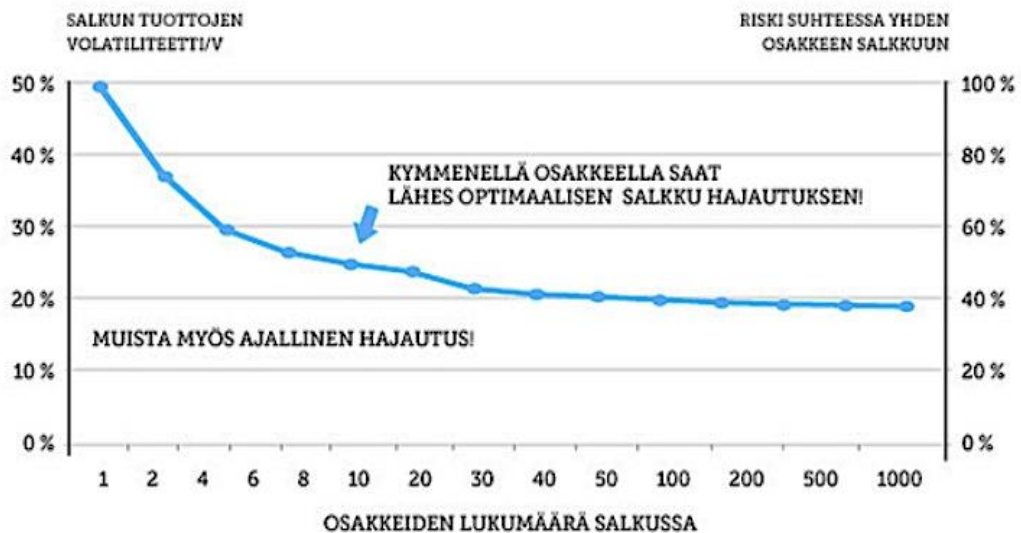
3.4 Hajauttaminen

Hajauttaminen, hienommalta nimeltään diversifiointi, on sijoittajan elinehto osakemarkkinoilla. Hajauttaminen tarkoittaa, että sijoitussalkkuun valitaan useamman kuin yhden osakeyhtiön osaketta. Yksittäisen osakkeen kurssivaihtelut eivät tällöin ole ratkaisevassa roolissa, kun tarkastellaan koko salkun kehitystä. Näin sijoittaja kestää yhden osakkeen tuottaessa hyvin, myös toisen osakkeen mahdollisesti tekemää tappiota. Hajauttaminen on yksinkertainen tapa pienentää salkun riskiä ja lisätä sen tuottavuutta. (Lindström & Lindström 2011, 55)

Hajauttamalla eri osakeyhtiöiden osakkeisiin pystyy suojautumaan yritysriskiltä, joka on yhtiökohtainen. Salkun on hyvä sisältää vakaita arvo-osakkeita, jotka suojaavat kasvuosakkeiden korkeammilta riskeiltä. Samoin sisältönä olisi hyvä olla myös suuryhtiöiden osakkeita, jotka suojaavat pienten yhtiöiden riskeiltä. Koko markkinoita koskevalta markkinariskiltä tai systemaattiselta riskiltä ei hajauttamalla kuitenkaan päästä kokonaan eroon. Jos halutaan suojautua Suomen markkinariskiltä, kannattaa hajauttaa sijoituksia myös muille markkinoille, kuten Yhdysvaltoihin tai Aasiaan. (Hämäläinen 2005, 55)

Kuten aiemmin todettiin, tuotto ja riski kulkevat käsi kädessä. Tämä koskee myös hajautettua salkkua. Hajauttamisen vaikutusta havainnollistetaan kuvassa neljä. Mitä useampaan osakeyhtiöön on sijoittanut, sitä enemmän on hajauttamalla pienentänyt salkun riskiä. Pienemmän riskin myötä myös tuotto pienenee ja ei olla enää kiinni suurimmissa voitoissa. Tutkijoiden mukaan hajauttamisesta saadut hyödyt laskevat, kun

osakkeiden määrä salkussa kasvaa yli kriittisen pisteen. Kriittistä pistettä on pidetty yleisesti viidentoista osakkeen kohdalla. (Hämäläinen 2005, 61)

Kuva 4. Hajauttamisen vaikutus (Pörssisäätiö 2013).

Hyvin hajautetussa osakesalkussa on noin kymmenen eri osakeyhtiön osaketta. Tällöin hajauttamisesta saa jo parhaimman hyödyn ja jää myös aikaa pitää silmällä kaikkia omistamiaan yhtiöitä. Mikäli sijoituspääoma on pieni, ei kannata lähteä heti alkuun tavoittelemaan kymmenen eri osakkeen salkkua. Tällöin kaupankäyntikulut muodostuvat turhan suuren osan kaupankäynnin antamasta hyödystä. (Hämäläinen 2005, 61) Sep-po Saarion mukaan, alle 5 000 euron omistuksia ei kannata jakaa kuin kolmeen eri osakkeeseen. (Saario 2005, 101)

3.4.1 Negatiivinen korrelaatio

Korrelaatiolla tarkoitetaan kahden muuttujan välistä riippuvuutta. Kun puhutaan osakkeiden välisestä korrelaatiosta, positiivisella korrelaatiolla tarkoitetaan, että kahden eri osakkeen kurssit nousevat ja laskevat samanaikaisesti, koska kurssiin vaikuttavat tekijät ovat yhteisiä. Negatiivinen korrelaatio osakkeiden välillä taas tarkoittaa, että toisen osakkeen noustessa, toinen vastaavasti laskee. Osakesalkun olisi hyvä sisältää negatiivista korrelaatiota. Näin koko salkun arvo ei ole riippuvainen samoista kurssin arvoon

vaikuttavista tekijöistä. Omaan osakesalkkuun kannattaa siis valita eri toimialoilla toimivien osakeyhtiöiden osakkeita. Tällöin yhden toimialan murros ei pääse vaikuttamaan koko osakevarallisuuteen. (Puttonen & Kivisaari 1998, 48)

Nykyisin markkinoiden ollessa hyvin kansainväliset, maantieteellinen hajautus on vähentänyt antamaansa hyötyä, koska eri maiden markkinoiden välinen korrelaatio on vahvistunut. Suomalaiset osakeyhtiöt eivät ole enää yhtä lailla riippuvaisia vain Suomen taloudesta. Toisaalta kannattaa tutustua eri maiden tarjoamaan monipuoliseen sijoitustarjontaan. Kehittyvien markkinoiden osakkeet sisältävät mahdollisuudet korkeisiin tuottoihin korkealla riskillä. Osakesijoittaminen kannattaa kuitenkin aloittaa tutustumalla Suomen osaketarjontaan. (Lindström & Lindström 2011, 57)

3.4.2 Aikahajauttaminen

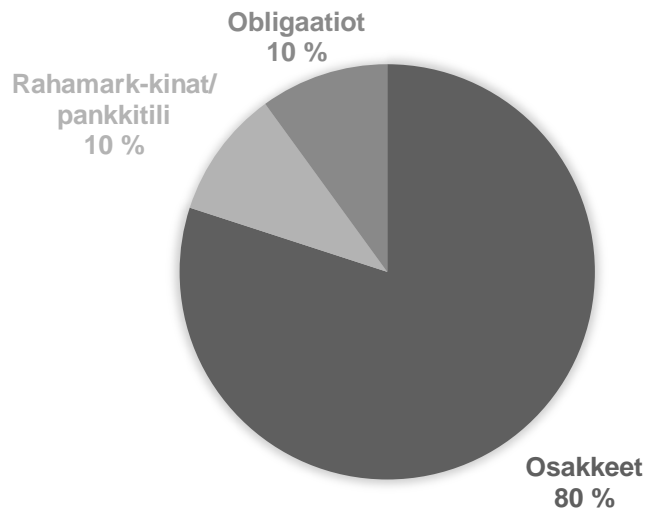
Osakemarkkinoilla tulisi osakkeeseen sijoittaa sen kurssin ollessa alhaalla ja sitä tulisi myydä sen noustua ylös. Kukaan ei kuitenkaan pysty ennalta tietämään, milloin kurssikäyrä saavuttaa huippunsa ja pohjansa. Helpoin tapa varmistaa, että on ollut ostamassa osaketta keskimäärin hyvään aikaan, on aikahajauttaminen. Tämä tarkoittaa, että ostaa osaketta erissä, eikä laita kaikkea peliin kerralla. Tällöin ei ole riskiä, että on sattunut ostamaan kaikki yhtiön osakkeensa, sen kurssin ollessa kalleimmillaan. Aikahajauttaja saa siis ostettua osaketta keskiarvoltaan hyvällä hinnalla. (Hämäläinen 2005, 50)

3.4.3 Varallisuuden jakauma

Kaikkea varallisuuttaan ei tule sijoittaa osakemarkkinoille. Osakkeisiin liittyy aina riskiä ja vaikka osakkeet yleisesti ovat likvidejä sijoituksia, aina ei ole kannattavin aika myydä, kun rahantarve yllättää. Kim Lindström ja Tom Lindström esittävät kirjassaan Onnistu osakemarkkinoilla, että normaalioloissa kannattaa pitää pankkitalletuksissa kolmen kuukauden tuloja vastaava summa. Loput varallisuudesta tulee heidän mukaansa sijoittaa pidemmän aikavälin sijoituskohteisiin. (Lindström & Lindström 2011, 61-62)

Muita sijoituskohteita ovat muun muassa rahastot, asunnot, pankkitalletukset, joukkolainat sekä indeksisijoitukset. Sijoituskohdetta valitessa tulee miettiä ainakin sijoitusaikaa, sijoitukselle haluttua tuottoa, omaa riskinsietokykyään sekä kuinka likvidin sijoituk-

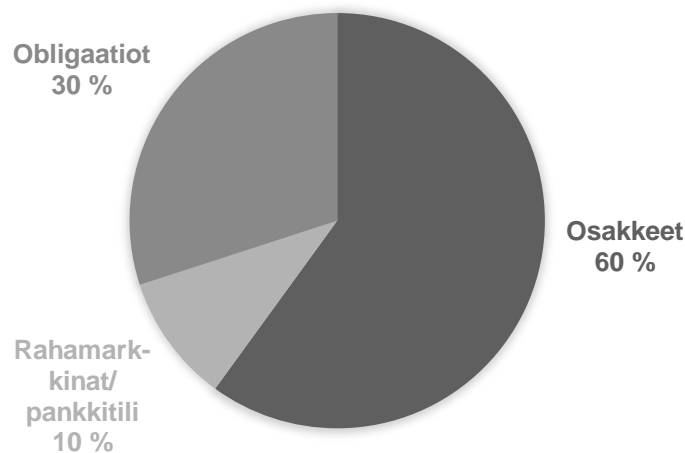
sen haluaa tehdä. Sijoittajan ikä on tärkeässä roolissa, kun mietitään varallisuuden jakamista järkevästi eri sijoituskohteisiin. (Lindström & Lindström 2011, 60)

Kuvio 1. Varallisuuden kertymisen vaihe (Puttonen & Kivisaari 1998, 30).

Vesa Puttonen ja Tero Kivisaari esittävät kirjassaan Vaurastuminen sijoittajan elinkaarijattelua. Heidän esityksensä pohjalla on se, että kolmessa eri ikäluokassa sijoittajan tulisi jakaa sijoituskohteensa vastaamaan kulloistakin elämäntilannettaan. Kuviossa yksi esitetään varallisuuden kertymisen vaihetta. Tähän vaiheeseen katsotaan kuuluvan kaikkien 20–54 vuotiaiden varallisuus. (Puttonen & Kivisaari 1998, 30)

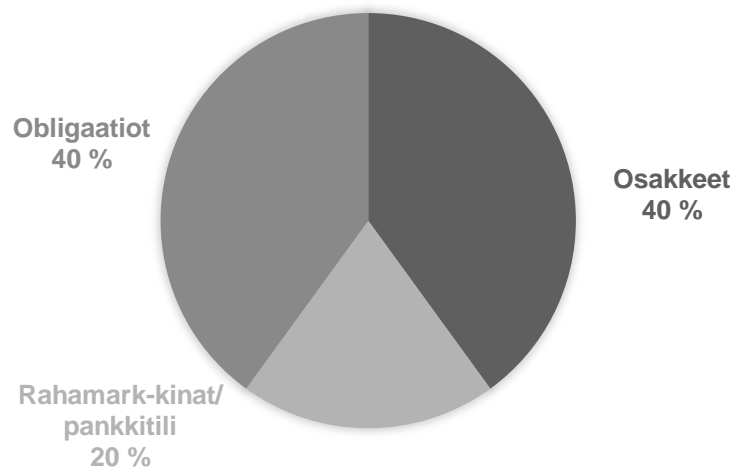
Osakkeiden painotus koko varallisuudesta on varallisuuden kertymisen vaiheessa kaikista malleista suurin, sillä pitkällä aikavälillä osakkeet sisältävät pienemmän riskin kuin lyhyellä sijoitusajalla sekä korkeimman tuoton eri sijoitusluokista. Riski on pieni, sillä vaiheeseen sisältyvän noin kolmenkymmenen vuoden aikana osakkeiden arvo on todennäköisesti hetkittäin kokenut kurssilaskun, mutta noussut taas ostotasoa korkeammalle. (Puttonen & Kivisaari 1998, 30)

Kuvio 2. Kultaisten vuosien vaihe (Puttonen & Kivisaari 1998, 31).

Kultaisten vuosien vaihe kuviossa kaksi, käsittelee 55–64 vuotiaiden varallisuusjakautumaa. Tällöin oman taloudellisen tilanteen tulisi olla jo vakaalla pohjalla. Menneistä työvuosista on kertynyt säästöjä ja lapset ovat muuttaneet pois kotoa. Yleisimmin tässä elämänvaiheessa käydään vielä palkkatöissä, joten rahaa on käytössä melko paljon. (Puttonen & Kivisaari 1998, 31)

Koska edessä olevan sijoitusajan voidaan katsoa olevan vanhentumisen myötä lyhentynyt, suositellaan osakepainon vähentämistä kahdellakymmenellä prosentilla. Mallissa tämä on tehty siirtämällä varallisuutta osakeomistuksista obligaatioihin. Obligaatiot ovat osakkeita vakaampi sijoitusmuoto. Juoksevat palkkatulot ikäluokassa eivät vielä lisää tarvetta lisätä likvidin rahan osuutta varallisuudesta. (Puttonen & Kivisaari 1998, 31)

Kuvio 3. Eläkeläistymisen vaihe (Puttonen & Kivisaari 1998, 32).

Sijoittajan saapuessa eläkeikään likvidiä rahaa tarvitaan enemmän, koska tulot vähenvät rutkasti. Pankkitilillä ja käteisenä olisi kaavion kolme mukaan hyvä pitää noin viidesosaa varallisuudesta. Riskin vähentäminen koetaan tässä ikävaiheessa jo aiheelliseksi ja obligaatiot syövät osakeosuutta mallissa entisestään. (Puttonen & Kivisaari 1998, 32)

Puttosen ja Kivisaaren luoma elinkaarisijoittamisen kolmivaiheinen malli on yksi sijoittajan tapa jakaa varallisuuttaan. Mallin tarkoitus on antaa suuntaa, mitä sijoituskohdetta kannattaa suosia eri ikävuosina. Pääsääntönä on, että osakesijoitusten määrän koko varallisuudesta tulisi olla suurimmallaan vielä silloin, kun sijoitusaikaa on jäljellä sen verran, että se kantaa läpi mahdolliset huonot vuodet. Säännöllisten tulojen kattaessa menot, kaikkein likvideimmän rahan eli pankkitalletusten ja käteisen rahan määräksi riittää vain kymmenesosa varallisuudesta.

4 OSAKESIJOITTAMISEN ALOITTAMINEN

Osakesalkun rakentaminen alkaa arvo-osuustilin avaamisesta. Tälle tilille merkitään sijoittajan omistamat osakkeet. Sijoittaja pääsee seuraamaan tilillä osakesalkun kehitystä sekä tekemään osto- ja myyntitoimeksiantoja. Arvo-osuustilin avaaminen onnistuu esimerkiksi omassa pankissa. Kannattaa varautua siihen, että pankki pyytää sijoitustiliä avatessa henkilökohtaisesti käymään konttorilla. On myös mahdollista käyttää erillistä palvelutarjoajaa arvo-osuustilille. Esimerkiksi Nordnet.fi tarjoaa erilaisia sijoituspalveluita. Miettiessä sopivaa arvopaperivälittäjää, kannattaa tutustua ensin tilisopimukseen, jossa kerrotaan muun muassa kaupankäyntikuluista. (TalousSuomi 2016)

4.1 Osakkeiden valinta ja tiedon kerääminen

Kuten sijoittamisen psykologiaa käsitellessä tuli ilmi, tunnekuohun vallassa tehdyt hätäiset sijoituspäätökset ovat monesti huonoja ratkaisuja. Sijoituspäätöksen tulisi olla tarkan harkinnan lopputulos. Sijoittajan kannattaa toimia markkinoilla kylmähermoisesti ja pyrkiä vastavirtaan valtavirrasta. Valtavirran suosiossa oleva trendiosake ei ole yleensä enää hyvä sijoitus, sen arvon noustua ylihinnoitelluksi. (Lindström & Lindström 2011, 138)

Ei kannata lähteä ostamaan sellaisen osakeyhtiön osakkeita, jonka liiketoimintaa ei ymmärrä. (Lindström & Lindström 2011, 65) Osakkeet ovat hyvä sijoitusmuoto niiden läpinäkyvyyden ansiosta. Jokaisesta osakeyhtiöstä löytyy runsaasti taustatietoa sijoituspäätöksen tueksi. (Kullas & Myllyoja 2014, 106) Tiedon runsas saatavuus pohjautuu arvopaperimarkkinalaissa säädettyyn tiedonantovelvollisuuteen, joka koskee suomalaisia pörssiyhtiöitä. Tiedonantovelvollisuus käsittää tiedottamista yhtiön taloudellisesta asemasta, tuloksista sekä sisäpiiritiedon julkistamisesta, jotka ovat vaikuttamassa olennaisesti arvopaperin arvoon. Julkaistun tiedon tulee olla vertailukelpoista, luotettavaa, oikea-aikaista sekä riittävän kattavaa. Sääntelyn tavoite on taata, että sijoittajilla on käytettävissään yhdenvertaista, tasapuolista ja samanaikaista tietoa sijoituspäätöksensä tueksi. (Finanssivalvonta 2017)

Tiedon kerääminen kannattaa aloittaa tutustumalla yhtiön vuosikertomuksiin, osavuosi-katsauksiin sekä pörssitiedotteisiin. Yhtiön omilla nettisivuilla on julkaistu tärkeimmät tiedotteet ja yleensä heillä on oma osionsa sijoittajien kannalta tärkeille tiedotteille. Laa-

jin tietopaketti löytyy osoitteesta www.nashdaqomxnordic.com. Kauppalehden pörssisivut ovat myös mainio tiedonlähde osakesijoittajalle. (Lindström & Lindström 2011, 66)

Osakeyhtiöön tutustuminen alkaa luontevimmin viimeisimmästä vuosikertomuksesta, joka on olennaisin kuvaus yhtiön tilasta. Vuosikertomus koostuu tilinpäätöksestä ja liiketoimintakatsauksesta. Osavuosikatsauksissa tarkistellaan lisäksi yhtiön tilaa kolmen kuukauden välein. Tilinpäätös on virallinen muotovaatimuksen sisältävä asiakirja, jota täydentää vapaamuotoinen toimintakatsaus. Tilinpäätöksessä mukana on hallituksen toimintakertomus, konsernin ja emoyhtiön tilinpäätökset, liitteet, hallituksen voitonjakoehdotus sekä tilintarkastuskertomus. Toimintakatsaus täydentää virallista osuutta, antamalla tietoa yhtiön tavoitteista, strategioista sekä toiminnasta. Mukana on yleensä myös osakkeita, avainhenkilöitä sekä toimialaa koskevaa tietoa sekä toimitusjohtajan kirjoitus. (Lindström & Lindström 2011, 67)

Osakesijoittajan kannattaa suunnata huomiotaan enemmän itse uutisiin kuin pelkäänsä kurssimuutoksiin. Edellä mainittujen tiedonlähteiden lisäksi kannattaa seurata osinkoehdotuksia, tulosvaroituksia, toimitusjohtajan vaihdoksia ja yrityskauppatietoja. Uutisvirta osakkeiden ympärillä on suuri ja luotettavissakin tiedonlähteissä on välillä esillä uutisia, jotka ovat enemmän viihdeuutisia kuin sijoittajaa hyödyntävää informaatiota. (Saario 2005, 115)

Kerätyn tiedon pohjalta voi eritellä yhtiöitä paremmuusjärjestykseen. Kannattaa poimia markkinoilta laatuyhtiöt ja sijoittaa laatuun. Laadukkaan yhtiön toiminta on kannattavaa, sen tulevaisuus näyttää hyvältä ja sillä ei ole rakenteellisia ongelmia. Vaikka osake-markkinoilla myllertäisikin, näiden yhtiöiden kurssit eivät koe yhtä isoja heilahduksia, sillä niistä ei sijoittajien keskuudessa haluta helpolla luopua. Tällaisten yhtiöiden osakkeet ovat myös suuren kysynnän kohteena, kun käännytään taas nousuun, sillä niitä halutaan ostaa edulliseen hintaan. (Lindström 2005, 165)

Mikäli suunnitelmissa on sijoittaa osakkeeseen, jolla on kaksi erillistä osakesarjaa, kannattaa tutkia sarjojen erot. Osakesarjan tunnistaa esimerkiksi merkinnästä A ja B. Sarjoja erottaa osakkeenomistajan oikeudet, kuten äänivalta. Mikäli aikoo tehdä pitkäaikaisen sijoituksen yhtiöön, kannattaa sijoittaa äänivaltaiseen sarjaan, mutta mikäli etsii kasvuosaketta, kannattaa tutkia vaihdetumpaa sarjaa. (Saario 1999, 146)

4.1.1 Tunnuslukuja

Sijoituskohteita valitessa kannattaa hyödyntää joitakin perustunnuslukuja päätöksenteon tukena. Tunnuslukujen laskemiseen on olemassa kaavoja, joilla luvut saa laskettua itse, mutta oleelliset luvut löytyvät myös valmiiksi laskettuina esimerkiksi talouslehdissä tai vuosikertomuksissa. Tunnusluvut tukevat toinen toisiaan, joten mitä useampaa niistä osaa lukea, sitä laajemmin käsityksen tulee yhtiöstä niiden perusteella saamaan. (Lindström & Lindström 2011, 274)

Osinkotuotto on yksi oleellinen tunnusluku. Se kertoo osingosta suhteessa osakkeen pörssikurssiin. Yleisesti osinkoaan ja tulostaan vuosittain nostava yhtiö on haluttu pieniriskinen sijoituskohteeksi. (Lindström & Lindström 2011, 236, 237) Efektiiivinen osinkotuotto kertoo sen prosentuaalisen tuoton, joka osingosta on saatavilla osakkeen senhetkellä markkinahinnalla. Mikäli tunnusluvun arvo on korkea, se tarkoittaa yhtiön jakavan osakkeen markkinahintaan suhteessa suuria osinkoja. Pieni arvo taas sitä vastoin tarkoittaa pientä osinkoa suhteessa osakkeen markkinahintaan. Tällöin saattaa olla kyseessä kasvuyhtiön osake, joka käyttää varojaan liiketoiminnan kasvuun. (Kullas & Myllyoja 2014, 119)

Osakekohtainen tulos eli EPS on tunnusluku, joka kertoo yrityksen tekemän nettotuloksen suhteessa osakkeiden lukumäärään. Yhtiön tuloksentelemiskykyä on helppo verrata edellisiin vuosiin käyttämällä tätä lukua. Tunnusluvun parantumiseen voi kuitenkin vaikuttaa puhtaasti kasvun lisäksi myös yrityksen tekemä omien osakkeiden ostaminen. Samoin tunnusluvun heikkeneminen saattaa johtaa juurensa osakeannista tai osakkeiden pilkkomisesta. (Kullas & Myllyoja 2014, 116)

P/E-luvulla voidaan verrata yhtiön tekemää tulosta sen pörssikurssiin. Luvusta käytetään myös nimitystä voittokerroin. Tunnusluvulle saatu arvo kertoo, kuinka monen vuoden voittoja tarvitaan siihen, että osakkeesta maksettu hinta palautuu sijoittajalle. Oletuksena laskennassa on, että yhtiön tekemä tulos pysyy muuttumattomana. Mikäli yhtiön voitto tulee mitä todennäköisimmin tulevina vuosina kasvamaan, voittokerroimen suuri arvo voidaan katsoa läpi sormien. Suuri arvo voi kertoa siitä, että yhtiötä arvostetaan ja siihen luotetaan markkinoilla. P/E on tunnuslukuna eri toimialojen kesken vertailukelpoinen. Korkotaso vaikuttaa kuitenkin lukuun yleisesti. Kun korkotaso nousee, vaaditaan korkeampaa tulostuottoa, jolloin etsitään entistä matalampaa voittokerrointa. (Lindström & Lindström 2011, 274, 279, 280, 284)

Yksi sijoittajien suosima tunnusluku on P/B-luku. Tämä tunnusluku kertoo, kuinka moninkertaisesti markkinoilla ollaan valmiita maksamaan yhtiön nettovarallisuudesta. Mikäli tunnusluku on lähellä yhtä tai sen alle, se kielii yhtiön tuottavan erityisen vähän voittoa, omaisuuden olevan taseessa yliarvostettuna tai osakkeen olevan sijoittajien keskuudessa unohdettu. P/B-lukua käytettäessä on hyvä muistaa sen olevan hyvin toimialakohtainen tunnusluku, joka riippuu yhtiön tekemän tuloksen kasvuvauhdista. (Lindström & Lindström 2011, 258, 259)

Yhtiön kannattavuutta mitattaessa käytetään oman pääoman tuoton (ROE) ja sijoitetun pääoman tuoton (ROI) tunnuslukuja. Kun oman pääoman tuotto on korkeampi kuin sijoitetun pääoman tuotto, on tunnuslukujen takana hyvää tulosta tekevä yhtiö. (Lindström & Lindström 2011, 288) Oman pääoman tuoton ollessa suurempi, yhtiö maksaa vähemmän rahoittajilleen kuin se ansaitsee itse. Yleisesti ei kannata omistaa sellaisen yhtiön osakkeita, jonka oman pääoman tuotto on jatkuvasti alle 10–12 prosenttia. Pienessä yhtiössä oman pääoman tuotto on helposti korkeampi kuin suuryhtiössä, sen pienen oman pääoman määrän ansiosta. (Saario 1999, 95, 96)

Gearing eli nettovelkaantumisaste ottaa suoraan kantaa yhtiön velkaantuneisuuteen. Tunnusluku kertoo omistajien sijoittamien omien pääomien suhteen rahoittajilta lainattuihin korollisiin velkoihin. Korkean nettovelkaantumisasteen mukana tulevat suuremmat riskit. Velkaantuneen yhtiön kasvumahdollisuudet ovat yleensä rajatut, sillä uutta lainarahaa on vaikea saada. Velkaantumisasteen ylittäessä 120 prosenttia, yrityksen taloudellinen tilanne on jo tiukka. 100 prosenttia tarkoittaa, että vierasta ja omaa pääomaa on yhtä paljon, jolloin rahoitus on tasapainossa. (Kullas & Myllyoja 2014, 121, 122)

Omavaraisuusaste ilmoitetaan nettovelkaantumisasteen tavoin prosenttilukuna. Se kertoo yhtiön vakavaraisuudesta ja maksuvalmiudesta pitkällä aikavälillä. Mitä korkeampi omavaraisuusaste on, sitä vakaampipohjaisesta yhtiöstä on kyse. Yhtiön omavaraisuus on hyvin sidonnainen sen liiketoiminnan elinkaareen. Juuri liiketoimintansa aloittaneen yhtiön omavaraisuusastetta ei voi verrata pidempään toimineeseen yhtiöön. (Balance Consulting 2017) Tämä pätee myös velkaantuneisuutta mitattaessa. Kannattaa seurata, että sijoituskohteen nettovelkaantumisaste ei ylitä 100 prosenttia eikä omavaraisuusaste alita 40 prosenttia. (Lindström & Lindström 2011, 271)

4.2 Sijoitussuunnitelma

Ennen varsinaisen osakekaupan aloittamista olisi suositeltavaa tehdä itselle sijoitussuunnitelma. On hyvä aloittaa suunnitelma miettimällä, kuinka paljon rahaa on sijoitettavissa. Kannattaa ottaa huomioon oma varallisuus, tulot ja menot sekä mahdolliset velat. (Lindström & Lindström 2011, 72) On tärkeää muistaa sijoittaa vain niin sanottua kärsivällistä rahaa. Tällaista rahaa on se, jota ilman pystyt elämään normaalia elämää. Sijoitussuunnitelmassa on hyvä määritellä myös seuraavaksi käsiteltävä sijoitusaika. Sijoituksissa täytyy ottaa huomioon se, milloin tarvitset sijoitetun rahan takaisin käyttösi. (Kullas & Myllyoja 2014, 132)

Laatimassaan sijoitussuunnitelmassa on myös tärkeä pysyä, eikä siitä kannata turhan takia lipsua. Mikäli tekemäsi sijoitukset ovat olleet laadukkaita ja salkkusi sisältää hajautusta, ei tarvitse olla huolissaan ajoittaisista laskukausista. Sijoitussuunnitelmaan kuulussa säännöllinen sijoittaminen, nämä mahdollisesti alhaiset kurssit antavat mahdollisuuden ostaa osaketta aikahajautetusti, jolloin saa hyötyä sopivasta keskiostohinnasta. Ajoittain sijoitussuunnitelman tarkastaminen on kuitenkin paikallaan. Suunnitelma kannattaa miettiä oman elämäntilanteen mukaan suotuisaksi. Elämäntilannetta voi muuttaa huomattavasti esimerkiksi lapsen saanti, uudelleen kouluttautuminen, sairastuminen tai läheisen kuolema. (Lindström & Lindström 2011, 73, 74)

4.3 Sijoitusaika

Mikäli katsotaan sijoitusajan vaikutusta yksittäisen osakkeen kohdalla, huomataan pitkällä sijoitusajalla saavutettava hyöty verrattuna lyhyen sijoitusajan sijoitukseen. Valitsin tarkkailuun Helsingin pörssissä olevan bio- ja metsäteollisuusyhtiön nimeltä UPM-Kymmene Oyj. Ajankohtana 14.11.2017 tämän yhtiön markkina-arvo on 25,35 euroa. Oletetaan, että osaketta olisi ostettu reilut kolme vuotta sitten 17.4.2014, tällöin kurssin ollessa 11,51 eurossa. (UPM 2017)

Kuva 5. UPM:n arvon kehitys 17.4.2014–14.11.2017 (Kauppalehti 2017).

UPM:n osaketta sisältäneen salkun arvonnousua on kuvattu käyräkuvaajana kuvassa viisi. Osakkeen arvo on noussut tämän kolmen vuoden tarkasteluaikajakson aikana 13,84 euroa osaketta kohden. Mikäli omistusosuus olisi ollut 500 osaketta, osakkeiden arvo on noussut yhteensä noin 7 000 eurolla, sijoituksen ollessa 120 % voitolla. Tämän lisäksi esimerkin osakkeenomistaja olisi saanut näiltä reilulta kolmelta vuodelta osinkotulot. Bruttona koko aikajaksolta osinkojen määrä olisi ollut 1 200 euroa.

Esimerkissä ei ole otettu huomioon osakkeita koskevaa verotusta. Osakkeiden myyntivoittoa sekä osinkoja verotetaan pääomatuloina. Myyntivoittoa koskeva vero tulee maksettavaksi vasta osakkeesta luovuttaessa, mutta osinkoveroa maksetaan jokaisen osingonmaksun yhteydessä. Myyntivoiton määrä lasketaan vähentämällä niiden myyntihinnasta hankintahinta. Myyntihinnasta vähentämiskelpoisia ovat voiton hankkimiskulut, kuten välityspalkkiot sekä toimitusmaksut. Osinko julkisesti noteeratun osakeyhtiön osakkeesta on 15 prosenttisesti verovapaata. Pääomatulojen veroprosentti on vuodesta 2016 alkaen alle 30 000 euron pääomatulosta 30 prosenttia ja tämän ylittävältä osalta 34 prosenttia. (Verohallinto 2017)

Sijoitusaika	Todennäköisyys
Sekunti	50%
Minuutti	50%
Tunti	51%
Päivä	53%
Viikko	56%
Kuukausi	60%
Neljännesvuosi	65%
Puoli vuotta	68%
Vuosi	72%
2 vuotta	79%
5 vuotta	82%
10 vuotta	91%

Taulukko 1. Todennäköisyys osakkeiden suotuisalle kurssimenestykselle sijoitushorisontin pituuden mukaan (Lindström & Lindström 2011, 77).

Aikaisemmassa esimerkissä UPM:n osakkeella ollut kolmen vuoden sijoitusaika ei ole vielä kovin pitkä. Riskin määrän voidaan katsoa olevan sitä korkeampi, mitä lyhyempi sijoitusaika on. Tämä näkyy havainnollistettuna taulukossa yksi. Lähtökohtaisesti vielä yhden tai kahden vuoden sijoitushorisontilla ei välttämättä kannata lähteä juuri osakemarkkinoille, vaan kannattaa tutustua muihin sijoitusinstrumentteihin. Viiden vuoden sijoitusajalla osakesijoituksen todennäköisyys onnistua on jo korkeampi ja siinä piilevä riski on alhaisella tasolla. (Lindström 2005, 106)

Lyhyen aikavälin sijoitusten korkeamman riskin lisäksi niistä joutuu yhtä lailla maksamaan kaupankäyntikuluja, joka heikentää entisestään kannattavuutta. (Lindström & Lindström 2011, 77) Kun ei myy osakkeita, ei joudu maksamaan niiden arvonnoususta veroa. Sijoitusajan pidentyessä sijoittaja pääsee lisäksi nauttimaan, kun osakkeiden korkeampi tuotto alkaa kasvaa korkoa korolle. (Saario 2005, 282)

4.4 Sijoitusstrategiat

Osakesijoittajien keskuudesta löytyy erilaisia sijoitustyyplejä. Yksi tapa jakaa sijoittajat erilaisiin ryhmiin on top down- ja bottom up-lähestymistavat. Top down-sijoittaja lähes-

tyy osakemarkkinoita tutkimalla kansantalouden ja eri toimialojen kehitystä. Näiden pohjalta hän sijoittaa yksittäisiin sijoituskohteisiin, joiden olettaa olevan menestyviä toimijoita talouden kehittymisen myötä. Bottom up-sijoittaja taas kiinnittää huomiota yksittäisten yhtiöiden tilan arviointiin ja poimii parhaiten arvostamansa osakkeet markkinoilta. (Lindström & Lindström 2011, 62)

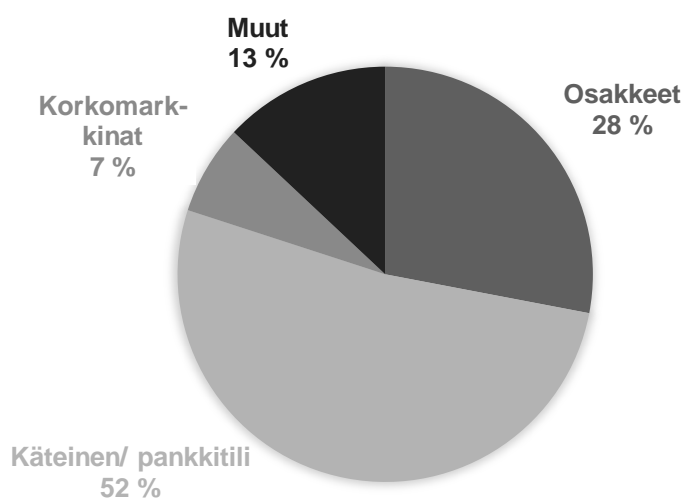
Bottom up-sijoitustyyliä edustaa yksi tunnetuimmista osakesijoittajista nimeltä Warren Buffet sekä hänen esikuvansa Benjamin Graham. (Lindström & Lindström 2011, 137) He ovat tyypillisiä bottom up-tyylin alle kuuluvia arvosijoittajia, jotka keskittyvät sijoittamaan laadukkaisiin yhtiöihin. Ajatuksena on, että sijoituskohdetta tulisi valita yritysostajan tavoin. Osaketta ostaessa ostat samalla osan yhtiön liiketoiminnasta. Valintaan vaikuttavat tässä lähestymistavassa muun muassa yhtiöiden taloudellinen asema, kannattavuus, tulevaisuuden näkymät, markkina-asema, toimintaedellytykset ja omistusrakenne. (Lindström & Lindström 2011, 63)

Buffetin oppeja kannattaa seurata ja ottaa niistä mallia. Osta ja pidä-strategia, jota hän on opettanut, on myös helppo tapa sijoittaa. Kun kerran ostaa laadukkaan yhtiön osakkeita ja pitää niistä kiinni vuosia, on tämä tapa lopputulokseltaan edullisempi vaihtoehto kuin käydä nopeaa kauppaa keskitasoisten yhtiöiden osakkeilla. (Lindström & Lindström 2011, 178) Laadukkaan yhtiön tunnistamiseksi Buffetilla on tapana selvittää sen liiketoiminnan todellinen arvo. Toisin sanoen se rahamäärä, jonka osakkeenomistajat saavat yhtiöstä itselleen sen koko elinkaaren aikana. Lähtökohta tällä sijoitusgurulla on se, että sijoitus on pysyvä. (Saario 2005, 128, 129)

5 NUORET OSAKESIJOITTAJINA

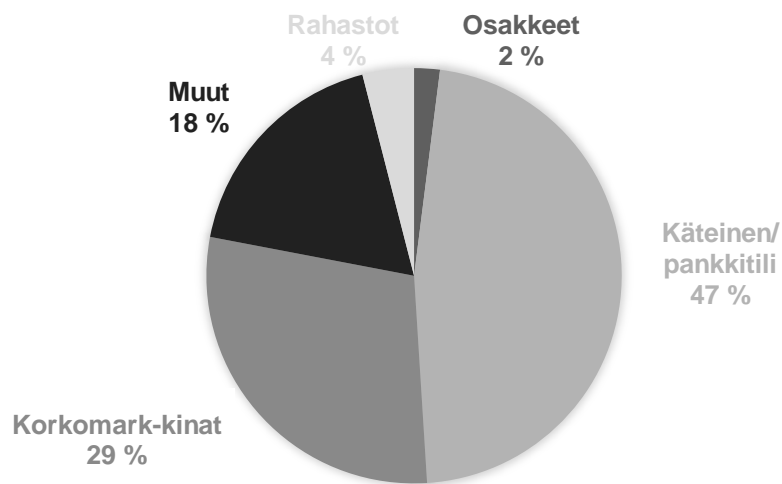
UBS pankin tekemä tutkimus osoittaa millenniaalisukupolven olevan yhdessä yli 68 vuotiaiden kanssa kaikkein varovaisimpia ikäluokkia, kun on puhe riskinkantokyvystä. Tämä vastaavasti johtaa siihen, että nuorien sijoituskohteet ovat pieniriskisiä. Tutkimuksessaan UBS on myös miettinyt syitä juuri tämän sukupolven varovaisuudelle. Ilmiöön voi heidän mukaansa vaikuttaa se, että 21–36 vuotiaat ovat kasvaneet taloudellisesti huonoina aikoina, jolloin työpaikat ovat olleet epävarmoja ja markkinat epävakaita. (UBS AG 2014)

Kun katsotaan UBS pankin tekemää tutkimusta, voidaan todeta, että millenniaalisukupolven varallisuuden jakauma on kaukana Puttosen ja Kivisaaren kuviossa yksi esittämästä mallista. Kuviossa neljä on kuvattu 21–37 vuotiaiden varallisuutta UBS pankin tekemän tutkimuksen pohjalta. Käy ilmi, että varallisuutta ei ole aktiivisesti sijoitettu kasvamaan, vaan sitä pidetään suurelta osin vain tallessa pankkitilillä. Puttosen ja Kivisaaren arviona eläkeläisen rahavaroille oli kuviossa kolme varattu koko varallisuudesta 20 %. Missään muussa elämänvaiheessa likvidin rahan tarve ei ollut heidän esittämänsä mallin mukaan yhtä suuri. UBS taas tutki, että millenniaaleilla käteisen rahan sekä pankkitilien sisällön määrä koko varallisuudesta olisi jopa 52 %. Puttonen ja Kivisaari esittävät, että nuorimmalla ikäryhmällä osakkeiden osuus varallisuudesta voisi olla jopa 80 %. Osakkeissa tällä ryhmällä on UBS pankin tutkimuksen mukaan vain 28 % varallisuudestaan.

Kuvio 4. Millenniaalisukupolven varallisuuden jakauma (UBS AG 2014).

Jotta sain kerättyä tietoa suomalaisten nuorten sijoittamiskäyttäytymisestä sekä varallisuuden jakaumasta, teetin osakesijoittamiseen keskittyvän kyselyn. Toteutin kyselyn paperilomakkeena, joka jaettiin yhteensä kahdellekymmenellekahdeksalle Turun ammattikorkeakoulun opiskelijalle oppitunnin aikana maaliskuussa 2017. Vastaajat olivat tradenomeiksi ja tuotantotalouden insinööreiksi opiskelevia nuoria. Keskiarvo vastaajien iälle oli 23 vuotta. Mukana oli 15 miesvastaajaa ja 13 naisvastaajaa.

Kuvio 5. Turun AMK:n tutkimus nuorten varallisuuden jakaumasta.

Kuvio viisi on tehty varallisuuden jakaumaan saamieni vastausten pohjalta samaan tapaan kuin UBS pankin tekemä malli kuviossa neljä. Yhdysvaltalaisen tutkimuksen antamien tulosten tavoin suomalaisilla nuorilla on noin puolet varallisuudestaan tavanomaisella pankkitilillä. Tämä kertoo jo siitä, että nuoret ottavat mahdollisuuksiinsa nähden liian pientä riskiä sijoittamisessa. Vain kaksi prosenttia vastanneiden varallisuudesta on suorissa osakkeissa, hieman suositumpaa on rahastosijoittaminen. Korkomarkkinaluokkaan on laskettu mukaan säästötilit, mukaan lukien asuntosäästötilit, jotka ovat nuorten suuressa suosiossa. Joka kolmannelta vastaajalta löytyi ASP-tili. Muita vastauksissa esiintyneitä varallisuuden kohteita olivat muun muassa asunto, auto ja muut käyttöesineet.

Yksi vertailuasetelma saadaan, kun verrataan UBS pankin ja tekemäni tutkimuksen kysymystä siitä, mihin nuoret laittaisivat heille kuvitteellisesti annetun rahan. Pankin

tekemässä tutkimuksessa 42 % lyhentäisi ylimääräisellä rahalla lainaansa. Tämän jälkeen eniten suosiota saa rahojen laittaminen säästöön sekä sijoittaminen asuntoon. Suomessa suurin osa nuorista laittaisi rahat säästöön. Asunnon ostaminen saa seuraavaksi eniten kannatusta. Jopa hieman yllättäen, aiemman varallisuuden jakauman mallin kohdalla, tämän jälkeen suosituimpana vaihtoehtona olisi osakkeisiin sijoittaminen. Tämän tuloksen perusteella voisi päätellä, että osakesijoittaminen koetaan nuorten keskuudessa sijoitusmuotona, joka vaatii suuria alkupääomia ja johon heidän nykyinen varallisuusasteensa ei riitä.

Tekemäni tutkimuksen perusteella osakkeisiin suhtaudutaan sijoitusmuotona pääosin positiivisesti, vaikka osakemarkkinoille ei omakohtaisesti ole sijoitettu. Vastaajista 18 prosenttia suhtautuu sijoitusmuotoon varauksella, 36 prosenttia neutraalisti ja 46 näkee osakkeet positiivisessa valossa. Tekijöinä suhtautumisen taustalla on useimmissa vastauksissa tullut esille maailman taloustilanne sekä talousuutisointi. Myös vanhempien, avo- tai aviopuolison, ystävien sekä muiden läheisten ihmisten mielipiteet ja mahdolliset sijoituskokemukset ovat olleet vaikuttavana tekijänä vastaajien omaan asennoitumiseen. Vastaajien lähipiiri on tämän lisäksi ollut vahvasti esillä, kun on kysytty tahoja, jotka vaikuttavat nuorten tekemiin sijoituspäätöksiin. Puolet tutkimukseen vastaajista vastaa tekevänsä sijoituspäätöksensä täysin itsenäisesti, kun vastaavasti toinen puolikas kokee päätöksiinsä vaikuttavan myös jonkin muun tahon.

UBS pankin tekemän tutkimuksen yksi osio oli kerätä tietoa millenniaalien riskinottokyvystä. Heidän kyselynsä tavoin esitin vastaavan kysymyksen omassa tutkimuksessani. Molemmat tutkimukset antavat tuloksen, että suurin osa nuorista on valmis ottamaan sijoituksilleen keskitasoista riskiä. Toiseksi suurimman osuuden UBS:n tutkimuksessa saa melko korkeaa riskiä hakevien vastaukset. Tekemäni tutkimus on tältä osin päinvastainen. Huomattavasti melko korkeaa riskiä korkeampi vastausprosentti onkin melko matalaa riskiä kannattavilla. Tämä kysymys puoltaa tulosta siitä, että yhdysvaltalaiset nuoret ovat sijoittaneet varallisuuttaan 26 prosenttia ahkerammin osakemarkkinoille kuin suomalaiset nuoret.

UBS pankin tekemää ja itse tekemääni tutkimusta vertailtaessa keskenään on hyvä muistaa, että Yhdysvallat ja Suomi ovat erilaisia kasvualustoja ja talousalueita nuorille. Yhdysvalloissa esimerkiksi koulutus ja terveydenhuolto ovat maksullisia, jotka saattavat sitoa nuoren omaa varallisuutta enemmän kuin Suomessa. Myöskään sijoitusilmapiiri ja asennoituminen sijoituksiin eivät ole välttämättä suoraan verrannollisia. Lisäksi muutamien vuoden ero tutkimusten välillä kannattaa ottaa huomioon. Vastausten taustalla

on yksilöstä riippumattomia laaja-alaisemmin vaikuttavia tekijöitä, kuten taloudellinen ja poliittinen tilanne.

Tutkimusten suuruus poikkeaa suuresti. UBS pankin tutkimukseen on vastannut yli 1 000 nuorta, kun taas oma tutkimukseni on saanut hieman alle 30 vastausta. Koen, että tekemäni tutkimuksen otos edustaa kuitenkin hyvin suomalaisia nuoria, kun tutkitaan, kuinka moni nuorista on sijoittanut pörssiosakkeisiin. Uskon vähäisestä osakesijoittajien määrästä huolimatta, että tutkimukseeni vastanneet ovat opintojensa pohjalta jo hieman taloudesta kiinnostuneita henkilöitä. Ehkä juuri tämän seikan takia sijoitusmuotoon suhtauduttiin pääosin positiivisesti vastaajien kesken.

JOHTOPÄÄTÖS

Opinnäytetyötä varten tehdyssä tutkimuksessa ilmenee, että osakkeisiin ei ole nuorten keskuudessa sijoitettu, koska osakemarkkinoita ei ymmärretä. Nuoret ovat myös sijoituksissaan erityisen varovaisia ja pörssiosakkeet koetaan suuririskisiksi. Monella ei ole omakohtaista kokemusta sijoittamisesta. Yleisintä on, että nuorella on monta tiliä, esimerkiksi käyttö- ja säästötili sekä oma ASP-tili. Tämä johtaa siihen, että moni nuori pitää suurta osaa varallisuudestaan makaamassa pankkitilillä sen sijaan, että hakisi omaisuudelleen tuottoa.

Tutkimuksessani osakesijoituksia oli tehnyt 28 vastaajasta vain kolme nuorta. Näistä kaksi mainitsi vanhempiensa vaikutuksen tekemiinsä osakesijoituksiin. Uskallankin väittää, että vanhempien tekemät sijoitukset korreloivat vahvasti nuorten tekemiin sijoituksiin sekä heidän käyttämiin sijoitusinstrumentteihin. Jos vanhemmilla ei ole pörssi-osakkeita, nuoren itseohjautuminen osakkeiden pariin on melko epätodennäköistä ainakin nuorella iällä, jolloin salkun kasvattaminen kannattaisi pitkän sijoitusajan antamien hyötyjen valossa aloittaa.

Epätietoisuus osakesijoittamisesta nuorten keskuudessa vaatii huomiota ja olisi hienoa, mikäli siitä kerrotaisiin enemmän esimerkiksi kouluissa tai pankkien taholta. Tämä avaisi ilmapiiriä sijoituskohteen ympärillä. On selvää, että joka perheessä ei ole osakesijoittamiseen perehtyneitä ja kaikki eivät näin saa sijoittamisen aloittamiseen tarvittavaa tukea tasapuolisesti kotioloissa. Kaikkea vastuuta tästä ei voi heittää muille, vaan nuoren tulisi myös itse harkita osakesijoittajaksi ryhtymistä. Jokainen tekee itse päätöksen siitä, miten varallisuutensa haluaa jakaa. Ihannetilanteessa tätä päätöstä ei rajaa tietämättömyys eri sijoitusmuotojen tarjoamista mahdollisuuksista.

Nuorissa on suuri potentiaali osakemarkkinoille. Heidän tämänhetkisestä varallisuudestaan olisi mahdollisuus laittaa osa kasvamaan tuottoa osakesäästämisen muodossa. Etenkin, jos nuori käy töissä, ei likvidin rahan tarve ole puolta koko varallisuudesta. Muun muassa opintolaina voi tarjota opiskelevalle nuorelle lisämahdollisuuden sijoittaa. Kumotuksi tarvitsisi saada nuorten käsitys siitä, että osakesijoittajaksi ryhtyminen vaatii suuria alkupääomia. Tutkimuksen tuloksena tämänhetkistä varallisuutta ei olla vielä valmiita laittamaan osakesijoituksiin. Vasta mahdollinen ylimääräinen raha, esimerkiksi perintö, joka tulisi nuorelle käyttöön, voitaisiin kokea lähtöpääomana.

Potentiaalia on itse nuorten varallisuuden lisäksi heidän positiivisessa suhtautumisessaan osakesijoituksia kohtaan. Positiivisesti ja neutraalisti asennoituneita nuoria on huomattavasti enemmän kuin niitä, jotka suhtautuisivat osakkeisiin varauksella. Monelta nuorelta saattaa puuttua vain ja ainoastaan kannustus sekä käytännön ohjeet sijoittamisen aloittamille. Kun kaikille nuorille saataisiin jaettua sijoitustietoutta, tällä olisi positiivinen vaikutus mahdollisesti koko kansantaloudelle.

LÄHTEET

Arvopaperi 2014. Uutiset. Viitattu 5.11.2017. <https://www.arvopaperi.fi/uutiset/osinkoa-joka-kuukausi-tassa-parhaat-tarpit-6209654>

Balance Consulting. Tunnuslukuopas. Vakavaraisuus. Omavaraisuusaste. Viitattu 17.4.2017. <http://www.balanceconsulting.fi/tunnusluvut/omavaraisuusaste>.

Erola, M. 2009. Paras sijoitus. Itsepuolustusopas sijoittajille. 2.painos. Helsinki: Talentum.

Finanssivalvonta, 2017. Listayhtiöille. Tiedonantovelvollisuus. Viitattu 22.10.2017. <http://www.finanssivalvonta.fi/fi/Listayhtiölle/Tiedonantovelvollisuus/Pages/Default.aspx>

Hämäläinen, K. 2005. Sijoittajan käsikirja. Helsinki: Talentum.

Kauppalehti 2017. Pörssi. Oma salkku. Viitattu 15.11.2017. <https://www.kauppalehti.fi/5/i/porssi/omasalkku/ShowValueHistory.do>

Kullas, E.; Myllyoja, N. 2014. Nainen ja rikastumisen taito. Helsinki: Talentum.

Lindström, K. 2005. Menesty osakesijoittajana. Helsinki: Talentum.

Lindström, K.; Lindström, T. 2011. Onnistu osakemarkkinoilla. Helsinki: Talentum.

Lounasmeri, S. 2017. Viimeinen sana. Viisas Raha, 9, 43.

Malkiel, B. 2007. Sattuman kauppaa Wall Streetilla. 3.painos. Helsinki: Talentum.

Marotta on money 2013. Investments. Viitattu 18.3.2017. <http://www.marottaonmoney.com/wp-content/uploads/2013/05/stocks-for-the-long-run.png>.

Puttonen, V.; Kivisaari, T. 1999. Vaurastuminen. Varteenotettava vaihtoehto. 3.painos. Helsinki: WSOY.

Pörssisäätiö 2013. Sijoitustieto. Artikkelit. Viitattu 22.4.2017. <https://www.sijoitustieto.fi/sijoittaminen-osakkeisiin>.

Saario, S. 1999. Miten sijoitan pörssiosakkeisiin. 7.painos. Helsinki: WSOY.

Saario, S. 2005. Miten sijoitan pörssiosakkeisiin. Osa 2. Helsinki: WSOY.

Suomen Pankki 2017. Statistics. Chart gallery. Viitattu 8.10.2017. https://www.suomenpankki.fi/en/Statistics/chart-gallery/securities-markets-and-mutual-funds/capital-markets/osakeindeksit_toimialoittain_nasdaq_omx_helsinki/

TalousSuomi 2016. Osakesijoittaminen. Viitattu 14.4.2017.
<http://www.taloussuomi.fi/sijoitus/osakesijoittaminen>.

UBS AG 2014. Think you know the Next Gen investor? Viitattu 18.3.2017
<https://www.ubs.com/content/dam/WealthManagementAmericas/documents/investor-watch-1Q2014-report.pdf>.

UPM 2017. Sijoittajat. Osake. Osaketyökalut. Viitattu 17.4.2017.
<http://www.upm.fi/sijoittajat/osake/osaketyokalut/Pages/default.aspx>.

Verohallinto 2017. Osakkeiden myynti. Viitattu 15.11.2017.
https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/sijoitukset/osakkeet_ja_osingot/osakkeiden_myynt/

Kyselylomake

Hei!

Tutkin opinnäytetyössäni nuorten osakesijoittamista. Tämän tutkimuksen tavoitteena on saada tietoa siitä, minkälaisia nuoret ovat sijoittajina ja miten osakkeisiin suhtaudutaan sijoitusmuotona.

Käsittelen tällä lomakkeella saadut vastaukset luottamuksellisesti. Vastaamiseen menee noin muutama minuutti.

Kiitos!

Ystävällisin terveisin:

Janette Ollula

Rahoitus- ja vakuutusalan tradenomi
Turun Ammattikorkeakoulu

1. Ikä: _____

2. Sukupuoli:

- ☐ Nainen
- ☐ Mies

3. Koulutus: _____

4. Miten suhtaudut osakkeisiin sijoitusmuotona?

- ☐ Positiivisesti
- ☐ Neutraalisti
- ☐ Varauksella

5. Mikä on ohjannut suhtautumistasi osakkeisiin?

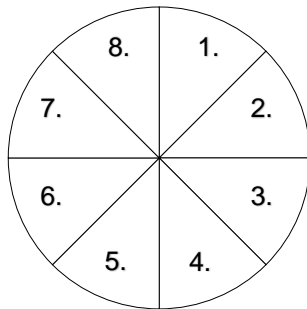
6. Millaista riskiä olet valmis ottamaan sijoituksillesi?

- ☐ Korkeaa
- ☐ Melko korkeaa
- ☐ Keskitasoista
- ☐ Melko matalaa
- ☐ Matalaa

7. Miten varallisuutesi on jakautunut?

Käytä kuvaamiseen alla olevaa ympyrämallia. Nimeä kukin osuus sille varatulle paikalle, esim. pankkitili, ASP-tili, asunto, rahastot ja osakkeet. Kokonainen ympyrä vastaa 100 prosenttia varallisuudestasi. Yksittäinen ruutu on osuudeltaan 12,5%.

Huom. Kaikkia viivoja ei tarvitse täyttää, mikäli varallisuutesi ei ole jakautunut kahdeksaan eri luokkaan, tällöin voit merkitä suuremman prosenttiosuuden yhdelle viivalle.

1. _____ %
2. _____ %
3. _____ %
4. _____ %
5. _____ %
6. _____ %
7. _____ %
8. _____ %

= 100 %

8. Mikä taho on vaikuttanut tekemiisi sijoituspäätöksiin?

- ☐ Olen tehnyt päätökset täysin itsenäisesti
- ☐ Vanhemmat
- ☐ Ystävät
- ☐ Avo-/aviopuoliso
- ☐ Sijoitusneuvoja
- ☐ Muu, mikä: _____

9. Mikäli saisit ylimääräistä rahaa käyttöösi, mihin käyttäisit sen? (Valitse enintään kolme.)

- ☐ Velan maksamiseen
- ☐ Säästötilille
- ☐ Käyttötilille
- ☐ Sijoittaisin rahat osakkeisiin
- ☐ Sijoittaisin rahat muihin sijoitusmuotoihin, mihin: _____
- ☐ Asunnon ostoon _____
- ☐ Muuhun, mihin: _____

